

Archeologienota: De verkaveling aan de Overstraat in Veltem-Beisem (gemeente Herent)

**Nick Van Liefferinge
Stephanie Cousin**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

2. Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode 2017B332) blijkt verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk, aangezien er nog onvoldoende informatie werd gegenereerd om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor een archeologische opgraving. Op basis van de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek werd immers duidelijk dat er archeologisch relevante waarden uit alle mogelijke perioden vanaf de steentijd tot en met de Tweede Wereldoorlog kunnen worden verwacht binnen de contouren van het projectgebied.

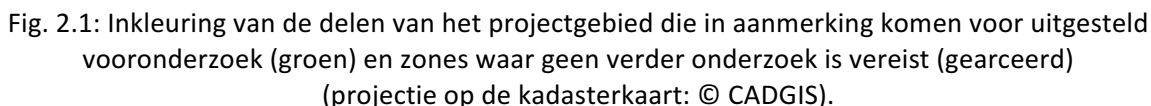
Door de historische bewoning en activiteiten op het terrein wordt een antropogene bovengrond verwacht die het oorspronkelijk paleo-loopvlak heeft vernietigd. Bodemkundig gezien zijn er immers geen elementen die wijzen op de aanwezigheid van één of meerdere begraven paleobodems. Ruimtelijk goed bewaarde artefactenvindplaatsen uit de steentijd en/of de metaaltijden worden dan ook niet verwacht. Het programma van maatregelen voorziet dan ook louter in onderzoeksmethoden en -technieken voor sites met bodemsporen zonder complexe stratigrafie.

Aangezien er nog gebouwen en bomen aanwezig zijn op het terrein is archeologisch veldwerk voornamelijk onmogelijk en dus dient het verder vooronderzoek te worden uitgevoerd in een uitgesteld traject. Pas na de sloop van alle gebouwen en het rooien van de aanwezige bomen kan het vooronderzoek met ingreep in de bodem van start gaan voorafgaand aan de ontwikkeling van de verkaveling.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.2.1 Administratieve gegevens

Actoren	Studiebureau Archeologie	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	OE/ERK/Archeoloog/2016/00111 (auteur)
	Stephanie Cousin	Auteur, digitaliseerder
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Herent
	Deelgemeente	Veltem-Beisem
	Adres	Overstraat
Kadastrale gegevens		Herent, Afd. 5/Veltem-Beisem, Sectie E, percelen 2g en 4t
Bounding Box	Punt 1	X167448, Y176937
	Punt 2	X167541, Y177058
Kadasterplan		Fig. 2.1

Vanaf de Overstraat en binnen het tracé van de wegkoffer wordt een gescheiden riolering voorzien. De aanlegdiepte van deze riolering zal wat variëren, maar met een maximale uitgraving tot 2,28 m onder het maaiveld. Bij de latere inrichting van de bouwloten dient rekening te worden gehouden met een vorstvrije funderingsdiepte van ca. 80 cm beneden het maaiveld. De toekomstige woonhuizen kunnen worden onderkelderd.

29

2.2.3 Resultaten bureauonderzoek

Het terrein binnen de contouren van het projectgebied maakt deel uit van de bewoningskern van Veltem-Beisem en was in ieder geval reeds bewoond en/of ingericht vanaf de tweede helft van de 18de eeuw (zie de Ferrariskaart). In de 20^e eeuw nam de bebouwing rondom het projectgebied toe. De zuidwestelijke hoek van het projectgebied is steeds bebouwd geweest en meer recent werd ook een vijver aangelegd en bomen aangeplant. Het zijn vooral de recente (20ste eeuwse) graafwerkzaamheden (huidige bebouwing en vijver) die lokaal een destructieve impact zullen hebben gehad op het bodemarchief.

Los van de eventuele lokale bodemverstoringen bestaat een hoge verwachting voor de aanwezigheid van archeologische waarden in de ondergrond. Gezien de geo(morfo)logische terreingesteldheid (o.a. de nabije aanwezigheid van stromend water) en de reeds vastgestelde archeologische waarden in de ruime omgeving kunnen zeker relevante en goed bewaarde archeologische waarden worden verwacht uit alle mogelijke (pre)historische perioden in de onverstoorde delen van het terrein.

Door de historische bewoning en activiteiten op het terrein wordt een antropogene bovengrond verwacht die het oorspronkelijk paleo-loopvlak heeft vernietigd. Bodemkundig gezien zijn er ook geen elementen die wijzen op de aanwezigheid van één of meerdere begraven paleobodems. Ruimtelijk goed bewaarde artefactenvindplaatsen uit de steentijd en/of de metaaltijden worden dan ook niet verwacht.

2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte, tijd en functie?
- Wat is de aard van de aanwezige archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van het terrein en de bodemsporen?
- Wat is de relatie tussen het (paleo)landschap en de vastgestelde archeologische vindplaatsen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische waarden?
- Waardoor kan het ontbreken van (delen van) antropogene bodemsporen worden verklaard?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

2.2.5 Onderzoeksmethoden

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?

4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Nee	Door de historische bewoning en activiteiten op het terrein wordt een antropogene bovengrond verwacht die het oorspronkelijk paleo-loopvlak heeft vernietigd. Bodemkundig gezien zijn er ook geen elementen die wijzen op de aanwezigheid van één of meerdere begraven paleobodems met een archeologische relevantie. De locatie en aard van eventuele bodemverstoringen kan tijdens vooronderzoek met ingreep in de bodem meer accuraat worden ingeschat.
Landschappelijke profielputten	Nee	<i>Idem. landschappelijk bodemonderzoek</i>
Geofysisch onderzoek	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Het is onmogelijk om deze onderzoeksmethode toe te passen, aangezien uit de bodembedekkingskaart en de luchtfoto's blijkt dat het terrein wordt ingenomen door grasland, bomen en deels ook door gebouwen.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Deze methoden zijn enkel noodzakelijk indien de aanwezigheid van één of meerdere begraven (paleo)bodem(s) werd vastgesteld. In dat geval is er een hogere kans dat er nog <i>in situ</i> bewaarde artefactenconcentraties uit de prehistorische periode (steentijd en metaaltijden) aanwezig zouden zijn. Het bureauonderzoek heeft duidelijk uitgewezen dat er zich geen afdekkende sedimenten (bvb. een dikke antropogene bovengrond, alluvium en colluvium) bevinden binnen de contouren van het projectgebied.
Waarderend archeologisch booronderzoek		
Proefputten in functie van steentijd artefactensites		
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Door de historische bewoning en activiteiten op het terrein wordt een antropogene bovengrond verwacht die het oorspronkelijk paleo-loopvlak heeft vernietigd. Het is mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein. Een proefsleuvenonderzoek laat toe inzicht te krijgen in de verstoringsgraad van het bodemarchief en de bewaringstoestand van de aanwezige archeologische waarden. De resultaten van het onderzoek kunnen een antwoord

		verschaffen op de volgende onderzoeksvragen: - <i>Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?</i> - <i>Zijn er nog intacte - al dan niet begraven - (paleo)bodems aanwezig?</i> - <i>In hoeverre is de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - recent⁵ verstoord?</i> - <i>Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?</i> - <i>Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?</i>
--	--	---

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

2.2.6 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie (landelijke context). Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van één archeologisch relevant niveau net onder de antropogene bovengrond.

De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en worden haaks op de aanwezige reliëfgradiënt (van N naar Z)⁶ aangelegd om de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van het terrein en het reliëf zo accuraat mogelijk te vatten. De proefsleuven worden aangelegd in een vast grid. Het betreft parallelle raaien van ononderbroken proefsleuven met een maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven (fig. 2.2).

De locatie en omvang van de kijkvensters wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. De locatie en omvang van de kijkvensters staan in functie tot de densiteit en aard van de aanwezige bodemsporen.

Door middel van proefsleuven wordt 10% van het prospecteerbare onderzoeksareaal onderzocht. De oppervlakte van de kijkvensters bedraagt 2,5%.

⁵ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

⁶ Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf aanwezig dat verloopt van +28,3 m TAW in het noorden tot +29,1 m TAW in het zuiden.

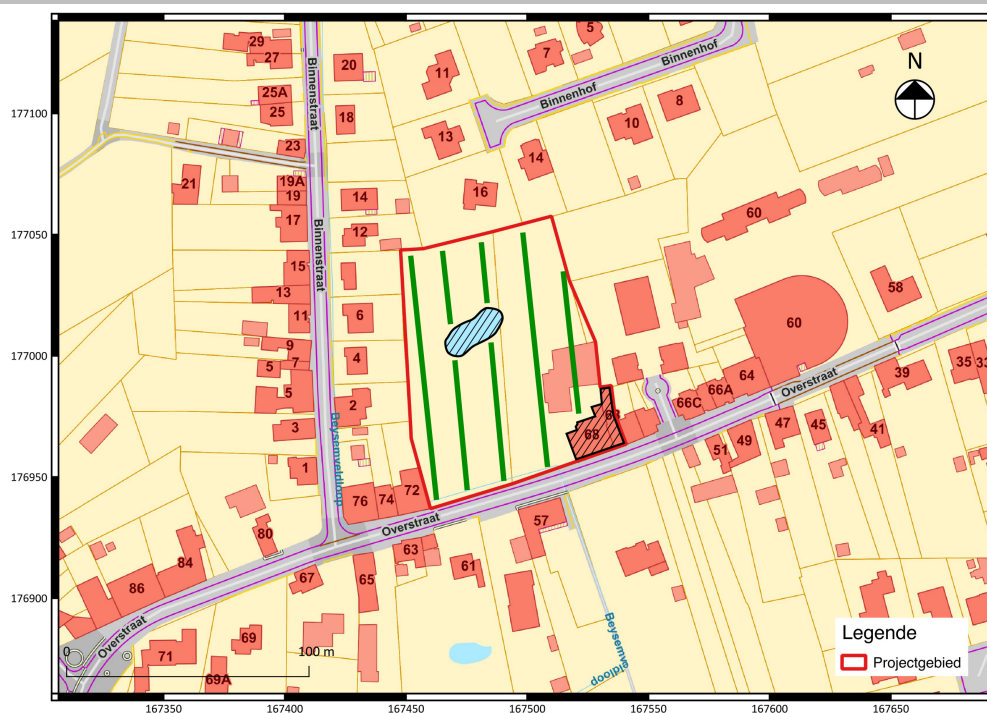

Fig. 2.2: Sleuvenplan met aanduiding van de proefsleuven in groen (projectie op de kadasterkaart: © CADGIS).

2.2.7 Noodzakelijke maatregelen voor de bescherming van archeologisch erfgoed

Voorafgaand aan het archeologisch veldwerk dienen:

- de niet behoudenswaardige bomen te worden gerooid, zonder ontworteling.
- de aanwezige gebouwen te worden gesloopt tot op maaiveldniveau.

Tijdens het archeologisch veldwerk worden hinderende boomstronken en gebouwfunderingen onder begeleiding van de archeoloog machinaal verwijderd.

2.2.8 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.